

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

BENEIXAMA

L'ALT VINALOPÓ

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LA LLINGUA

**AJUNTAMENT
DE BENEIXAMA**

**INSTITUT
CARTOGRAFIC
VALENCIÀ**

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Juan Carlos Valdés Vera

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Beneixama, 266

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@avl.gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Beneixama

ISBN: 978-84-482-6904-3

Depòsit legal: V-2880-2023

Impressió: gràfiques **vimar**

Ajuntament de Sagunt, 11 • Tel. 96 159 43 30 • Sagunt • València

www.avl.gva.es

BENEIXAMA

El municipi de Beneixama pertany a la comarca de l'Alt Vinalopó. El terme municipal, de 34,9 km², se situa al centre de la vall que du el seu nom. Limita al nord amb Fontanars dels Alforins; a l'est, amb Banyeres de Mariola; al sud, amb Biar, i a l'oest, amb el Camp de Mirra. El terme està format en gran part per glacis amb poc pendent, amb litologies calcàries. El sòl és el resultat de l'erosió que han sofrit els relleus muntanyosos que rodegen la població.

Les restes arqueològiques més antigues, trobades prop de la bassa de reg, daten de l'època iberoromana. No obstant això, segons diversos estudis, el nucli de població actual té els seus orígens en una alqueria àrab. De fet, el nom *Beneixama* en àrab significa 'fills de les terres fèrtils'. D'este període històric és una de les restes arqueològiques més significatives de la localitat, la torre de Beneixama, restaurada recentment i declarada Bé d'Interés Cultural.

Les primeres notícies documentals que trobem sobre la població són del 1248 i es troben en el Llibre del Repartiment. Jaume I havia incorporat Beneixama a la Corona d'Aragó en 1245, i en 1248 es van fer les primeres donacions de terra. Estes terres foren el límit entre les corones d'Aragó i de Castella, per la qual cosa Jaume I va intentar consolidar la frontera fent-hi arribar més colons. Les fronteres es van fixar definitivament en 1244 amb la firma del Tractat d'Almirra.

Al llarg del segle XIV es va desenvolupar una xarxa de molins hidràulics que va fer que la població es convertira en un important nucli fariner. Durant este segle també se li va concedir el dret a tindre una capella; i posteriorment, en 1448, Alfons el Magnànim li va donar el títol de vila. Fins al segle XVIII Beneixama va estar unida a Biar. L'any 1777 va obtindre la independència eclesiàstica, i en 1795 el rei Carles IV li va concedir la independència de Biar.

El principal cultiu en el poble és l'olivera, que hui en dia passa per ser el més rendible, encara que també hi ha cultius d'ametler i vinya. Cal destacar que ha desaparegut quasi per complet el cultiu de la poma, i en especial el de la varietat poma de Beneixama.

El desenvolupament agrícola va ser possible gràcies a l'aprofitament de les aigües del Vinalopó a través de la canalització per mitjà de séquies. Estos canals van cobrar tanta importància que inclús un dels carrers més importants del poble es denomina popularment *carrer de la Séquia*.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Alt de Gages
Alt de la Rabosa
Alt de la Sarseta
Alt de la Torre
Alt del Carrascalet
Alt del Salze
Alt dels Tres Pinets
Cabecet de Maigmó
Cova de Baldó
Cova de les Golondrines
els Sumadorets
l'Atotxar
la Replana de Rita
Lloma d'Enmig
Lloma de Gironés
Lloma de la Creu
Lloma de la Mollonera
Lloma de la Torre
Lloma de les Cabres
Lloma de Perelló
Lloma de Sant Joan

Lloma del Canyamó
Lloma del Cospinar
Lloma del Limbo
Lloma del Puntal
Lloma del Savinar
Lloma del Toll
Lloma dels Corralets
Lloma Prima
Lloma Torta
Llomes del Pantanet
Llometa de Cuenca
Morro de Franceset
Ombria de la Carbonera
Ombria de la Gaveta
Ombria de les Estepes
Ombria del Carrascalet
Ombria del Pillo
Ombria del Toll
Ombria dels Mellats
Serra de la Solana
Solanes de Ritxart

Hidrografia natural

Barranc d'Albargues
Barranc de Baldó
Barranc de Franco
Barranc de Jaume
Barranc de l'Esquerra
Barranc de la Dreta
Barranc de la Lloma Negra
Barranc de la Lloma Torta
Barranc de la Mata
Barranc de la Sarseta
Barranc de la Sima
Barranc de les Mules
Barranc de Perelló

Barranc del Cloquell
Barranc del Madronyal
Barranc del Racó de les Coves
Barranc del Toll Nou
Barranc del Toll Vell
Barranc del Xarco Blanc
Barranc dels Avions
Barranc dels Mellats
Barranc Fondo
Barranc Roig
Barranquet de les Coves
Font de la Sarseta
Font del Minat

la Rambleta
Rambla de Banyeres

Riu Vinalopó

Hidrografia artificial

Bassa de Lluna
Bassa de Reg
Bassa Nova del Reg
Bassa Vella del Reg
Braçal del Clot

Braçal del Vergeret
Dèposit d'Aigua
Pou de Neu
Pou del Nogueral
Séquia Major

Altres llocs d'interés

Alberg de la Talaieta
Alberg de Rita
Cementeri
Central Fotovoltaica
Ermita de Sant Isidre

Instal·lacions Esportives
l'Estació
Polígon Industrial La Casilla
Subestació Elèctrica

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Beneixama
Casa de Crespo
Casa de la Carrasca
Casa del Riu
Cases de Maestre
Cases de Sant Joan
Cases de Santamaria
Caseta del Banc
Caseta dels Caçadors
Casetes del Verde
Corral d'Albargues
Corral de Franco
Corral de Lluna
Corral de Maestre
Corral de Sant Joan
Corral del Limbo
Corral del Roig

Corral del Santo
Corral del Torpe
el Banc
el Molinet
el Salze
el Teular
el Torrelló
els Tres Corrals
la Bodegueta
la Torre
Mas de Penya Blanca
Mas del Parador
Molí Alt
Molí de Campanes
Molí de Cordones
Molí de Lluna
Sant Lluís

Partides i paratges

Baltasar
Bancalets d'Alonso
Benasaura
el Blanquinal
el Colladet de Llopis
el Cospinar
el Forseguer
el Limbo
el Molinet
el Moreral
el Nogueral
el Pinaret
el Pont de Pedra
el Reclot
el Romeral de Ferris
el Romeral de la Torre
el Romeral del Limbo
el Romeral dels Païans
el Taconero

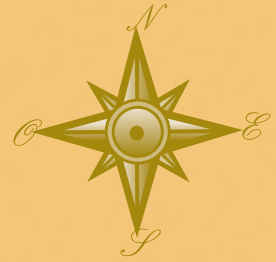
el Vergeret
els Fondos de la Talaieta
l'Ereta
l'Horta
l'Hortet del Rei
la Bombarda
la Boquera
la Buena Mossa
la Casilla
la Mallada Redona
la Mateta
la Remoleta
la Talaieta
la Venta
les Solanetes
les Tintorerres
Llapissera
Pitxó
Sant Joan

Vies de comunicació

Antiga Via del Tren Xitxarra
Camí de Benlliure
Camí de Cabdet
Camí de l'Almassereta
Camí de la Terra Forta
Camí de les Tintorerres
Camí de Pitxó
Camí de Xàtiva
Camí del Camp
Camí del Corral de Sant Joan
Camí del Forseguer

Camí del Limbo
Camí del Vergeret
Camí dels Arriers
Camí dels Molins
Camí Vell de Biar a Beneixama
Carretera de Fontanars
Carretera de Villena a Ontinyent
l'Assagador
Vereda de Beneixama a Banyeres
Vereda de la Lloma de les Cabres

Presència humana

TERME DE FONTANARS DELS ALFORINS

TERME DE BANYERES DE MARIOLA

TERME DEL CAMP DE MIRRA

TERME DE BIAR

